

A mélység színe

A Smolinec melletti mocsaraktól északra csodálatos táj magasodik, amely a még huszadik század elején is az érdeklődés peremén létezett csupán. Gömbölyű hátú dombok vidéke volt ez a táj, számtalan völgy szabdalta, amelyekben ma már hiába keresnél kitaposott ösvényeket. Az arra járók emberemlékezet óta nagy ívben elkerülték ezt a vidéket, és képesek voltak akár néhány nappal is megtoldani útjukat, csakhogy ne kelljen keresztülvágni a dombokon. Aligha tudta volna valaki pontosan megmondani, mi az oka ennek a tudat alatti ellenszenvnek. Már maga a látványa ennek a dimbes-dombos, titokzatos őserdős tájnak az emberekben valamiféle ösztönös érzést váltott ki, hogy kerüljék, legalábbis minél kevesebb ideig tartózkodjanak itt. A terméketlen talaj évszázadokon át táplálta a hatalmas fákat, amiket a légköri viszonyok mostohaságának súlya mintha megakadályozna, hogy magasra nőjenek, ezért szinte kúsztak a földön. Csavarodott és szétterülő csupasz ágaik összefonódtak, és hatványozták a táj nyomasztó hatását.

Kevés láb taposta ezt a földet, ezt az örökös ködtől nyirkosat, ami a smolineci mocsarak felől húzódott a völgyeken át egészen az erdők mélyéig, ami nyirkosságban meg misztikus félhomályban tartja a tájat. Csak itt-ott bukkan ki belőle a legmagasabb dombok csupasz, gömbölyded háta, mint egy kis sziget a fehér tengerben. Kevesen találtak itt otthonra. Próbálkoztak többen is, szökevények, akik nyugodt helyet kerestek további életükhöz, vándorok, akik a növekvő települések zaja elől vonultak magányba, de senki se bírta ki itt sokáig. Akit nem vetett ki a terméketlen táj, azt elűzte a csönd meg az örökös köd. A szökevények itt hagyták lakhelyük romjait, amit fokozatosan elnyelt a szokatlan vegetáció és a mocsári pára. Ezek a körülmények adták a nevét is e tájnak. Sokáig nem is hívták másként, mint Ködös-hegység, s ez képezte alapját a számtalan legendának és hiedelemnek is.

A Ködös-hegységhez fűződő számtalan esetről regéltek az elődök, akik a hegy aljában telepedtek le, és ott tudtak élni a csodálatra méltó hely közelében, elfogadták a hatását. A hegységet elkerülték, csak a legszükségesebb esetben merészkedtek oda. Az erdők mélyéig nem bátorodott senki emberfia. Az öregasszonyok hosszú téli estéken gyerekeiknek és unokáiknak különös történeteket és rémisztő eseteket meséltek. Az aprónépet már kicsi koruktól ijesztgették a bolygó gyökerekkel, amit ha átlépnek, nem találnak többé haza, vagy a hegy sötét oldalaiban történt

látomásokkal, így ösztönszerű félelem alakult ki a titokzatos táj iránt.

A Ködös-hegység sok nemzedék számára a rossz megtettesítője volt. Akik mégis beljebb merészkedtek az erdők sűrűjébe, azok közül sokan eltévedtek a völgyek útvesztőiben, a szorosokban, és sosem találtak haza. Ilyennek ismerte a tájat sok nemzedék. A megmagyarázhatatlan misztikum és titokzatosság világa volt ez. Lehet, hogy az elődök bölcsességének köszönhető, akik ösztöneiktől és az ismeretlen iránti tiszteletüktől vezérelve bizonyították, talán együtt lehet élni a Ködös-hegység mélyén rejtőző rosszal.

A huszadik század elején azonban minden megváltozott. Az őserdő mélyén hatalmas nyersanyag-lelőhelyeket fedeztek fel, ezért mindjárt az első évben özönlenni kezdett ide az emberek meg a hatalmas korszerű gépek tömege. Addig e hegység völgyeiben és tágas hegyoldalaiban nem hallatszott ekkora zaj, és a föld sem remegett ilyen sok hatalmas robbantás nyomán. A sziklás talajt, amely évszázadokon át védte titkát, túrni kezdte a mit sem sejtő ember.

Amikor először indultam el a Ködös-hegységbe, még nem sejtettem, hogy látogatásom ilyen rövidre sikeredik, hogy soha többé nem térek ide vissza. Valószínű, hogy elődeim sem sejtették ezt, amikor hatvanhét esztendővel ezelőtt idejöttek a dübörgő bányagépekkel, hogy kibányásszák az uránércet az ismeretlen mélységből. Az elsők közé tartoztak, akik hódítóként jöttek ebbe az ismeretlen világba, és marni, vájni kezdték ezt a beteg földet. Ők voltak azok, akik mit sem sejtve bányásztak a mélyben, meghódították a hegyoldalakat és völgyeket, ahová az őslakók évszázadokon át félték belépni.

Elindultam a nyomukban. A kíváncsiság csábított ide, meg a természetes óhaj, hogy nyomozzak elődeim sorsa felől, és feltárjam titokzatos múltjukat. Már régtől vágytam meglátogatni azt a helyet, ahol dédszüleim éltek, és ahol végül a halál érte őket. Rejtélyes haláluk csak annak a helynek titkaival egyezhet meg, ahová tartottam.

Ültem a vonatban, és az ablakon át néztem a tájat, amely az elmúlt néhány tíz esztendő során bizonyára nem sokat változott, s meglehet, ugyanez volt az érzése elődeimnek is, mint nekem, ahogy a kietlen mocsaras területen mentek arra a vidékre, amit egyáltalán nem ismertek. A Ködös-hegységbe az egyetlen út a mai napig az öreg híd, amit a bányatársaság épített a század elején, hogy a nehéz gépeket meg a bányaberendezést el tudja juttatni erre az elátkozott területre. A többkilométeres híd sok vaspilléren nyugodott, amik több méternyi mélybe voltak süllyesztve a mocsaras talajba.

Az én nagyszüleimnek is ilyen szorongó érzésük volt, amikor a vonatban ülve látták, hol élük majd jövőendő életüket? Amennyire ez a ködös láthatár engedte, láttam, miként húzódik a csillogó síkság, telve alattomos szakadékokkal és feneketlen gödrökkel. A vizek felszíne finoman hullámzott, ahogy nagy zajjal átrobogtunk rajta. A csillogó felszínből itt-ott szilárd talajú szigetcsek álltak ki, amiken buja növényzet nőtt.

Már maga a sűrű ködtakaró alatti mocsár látványa szorongással töltött el, és nyomasztottak a félelem első jelei. Az otthona kényelméhez szokott ember nehezen érti meg, miként hathat a táj látványa annyira, hogy képes háttérbe szorítani az észszerű mérlegelést. Úgy gondoltam, hogy a szorongó érzés azzal függ össze, hogy éppen a hatalmas mocsarakon haladok át. Nos, azt hittem, ha majd szilárd talajra lépek, az majd a biztonság érzetét nyújtja, de tévedtem.

Jócskán benne voltunk a délutánban, amikor túljutottunk a széles mocsárvidéken, és végre lassacskán szilárd talajra értünk. A vágány ennek ellenére folytatódott a hatalmas töltésen, ami jócskán kimagaslott a környező tájból. Ahogy a köd kissé felszállt, a láthatóvá váló hegyes-dombos táj szinte kétségbe ejtett. S ez a rossz érzés, amit próbáltam elnyomni, rosszat sejtetően kibomlott, mint egy mérgező trópusi virág. A civilizáció itt már nyomot hagyott, de csak itt-ott kisebb házcsoportok, települések formájában, ám ezek túlnyomó részt üresek, elhagyottak voltak. A tájnak furcsa színe volt. Nem zöld, mint rendszerint lenni szokott, hanem úgy tűnt, minél tovább haladtunk, egyre szürkül és kékül, beteges jellege volt, mint ahogy az gyakran előfordul olyan tájakon, ahol bányásznak, turkálnak, fosztogatnak. Éreztem, hogy a táj látványa szorongással és rossz érzésekkel, gondolatokkal, majd hogyanem félelemmel tölt el, vagy legalábbis bizonyos nyugtalansággal és elégedetlenséggel. Semmi kétség, hogy ez a táj beteg és szennyezett.

Hamarosan feltűnt a távolban a Ködös-hegység első lejtőjén egy kis város. Bizonyára ez Smolinec bányavároska, amely a bányászat fénykorában épült. Napjainkban ez a város csaknem lakatlan. A hajdani forgalmas központból elnéptelenedett város lett, ahol már csak néhány lakó lézengett. A világtól elzárt városka volt, belefuladt az örökös ködbe. A város élete hirtelen szűnt meg, amilyen hirtelen az érc fejtése is. Az uránbányászat is szó szerint egyik napról a másikra szűnt meg, lényegében bezártak, és lepecsételtek minden aknát egy éjszaka alatt. Ezidáig senki sem tudja, miért zárták be a bányákat ilyen hirtelen. Az emberek maradéka a Smolinec mocsárvidéken át gyorsabban tűnt el, mint ahogy idejött, s az elhagyott otthonok fokozatosan el-

foszlottak a tájban. Soha sehol sem olvastam arról, miért került erre sor, de valahogy éreztem, hogy ennek összefüggésben kell lennie dédszüleim halálával.

Amikor megállt a vonat, nem volt kétséges, hogy ez már a végállomás, mert bár a vágányok tovább folytatódtak, látszott, hogy nem használják. A talpfák között sűrű bozót és cserjék nőttek. A vágány tovább folytatódott a láthatár alacsonyabb dombja felé, majd eltűnt a sok völgy egyikében. Ahogy mászkáltam a városban, tökéletesen megértettem a holt lelkek városa szöszkezet jelentését. Az utcák néptelenek voltak, embert alig láttam. Azok sem voltak beszédesek, szemmel láthatóan nem voltak szokva idegen látogatókhoz.

Utam célja azonban nem Smolinec volt. Nem ott éltek az elődeim. A Ködös-hegység völgyes-dombos labirintusának közepén laktak, ahol hajdan intenzív bányászat folyt. Nem mertem azonban azt a helyet egyedül fölkeresni, szükségem volt valakire, aki kiismeri magát ezen a környéken.

Lépteim ezért az öreg Ali házához vezettek, aki a helyiek szerint legjobban ismeri ki magát a Ködös-hegységben. Mint a bányászat fénykorának tevékeny résztvevője és legjobb ismerője, gazdag tapasztalatra tett szert, s Smolinec élve maradt lakói közül legjobban ismerte ezt a vidéket. Hitttem benne, hogy elvezet engem oda, ahol a távoli rokonaim éltek.

Ali a város szélén élt a meredek hegyoldalban. Ahogy bekopogtam az ajtaján, egy barátságatlan ráncos arc fogadott. Ahogy bemutatkoztam és előadtam neki jövetelem célját, láthatóan meglepődött, s mielőtt még megindokolhattam volna elhatározásomat, mindenáron el akart küldeni. Végül belátta, hogy elhatározásomban nem ingat meg, és látogatásom családi jellegű, mélyet sóhajtott, kitérte az ajtót, és beengedett. Nem tűnt úgy, hogy valahová készülne, s én egy pillanatra kételkedni is kezdtem, hogy képes lesz elvinni valahová, mivel a járás láthatóan nehézséget jelentett neki. Ehelyett szólt, hogy foglaljak helyet, és anélkül, hogy rám nézett volna, beszélni kezdett.

Még mielőtt elvinném magát oda ki – szólalt meg rekedtes hangon, még ezt is inkább az ablaknak mondta, mint nekem –, elmondok magának egy esetet. Ezt a vidéket egész életemben ismertem, s oly szoros vele a kapcsolat, mint senki másnak. Egész életemben bányász voltam a környező uránbányákban. E földnek mélye fel van túrva keresztül-kasul, és higgye el, kevés ilyen helyet talál. Mondják, hogy itt a föld helyenként be-beszakad, s ez többé-kevésbé igaz is. Ez megtörtént olyankor is, ha reggelenként száz méterekre szálltunk a föld mélyébe, s hány barátom, munkatársam veszett oda az omladékok

alatt, de ezzel kicsit számolt is az ember. Az itteni dombvidék lakóinak sosem volt könnyű életük. Itt a földet vájta az ember évtizedek óta. Képzelteti, milyen kevés nyugodt élete volt ennek a területnek. Az öreg Ali köhécselt egy kicsit, majd nehézkesen leült egy székre. Csak most vettem észre, miért mozog olyan nehezen. A lábai csaknem térdig szinte feketék voltak, mintha kemény fagy érte volna, erőtlennek látszottak. Sőt, mintha elhaltak volna. Ám Ali pipára gyűjtött, és fürkészve nézett rám, majd folytatta az események elbeszélését.

A bányákban, az aknákban mindig történtek különös esetek. Különbőféle jelenések, furcsa hangok, amelyek a mélyből jöttek, ahol nem volt senki, szagok és fények. Ha meggondolja, mennyi bányászéletet követelt ez a föld, nincs is mit csodálni. A halál vonzása különös és nehezen érthető. A bányász munkája már magában igényes, s mi nagyon mélyen dolgoztunk, az itt lévő összes többi bányánál mélyebben. Különös talaj volt ez, a bányagépek itt rendszeresen elromlottak, sok kilométernyi járatot vájtunk a két kezünkkel.

S ahogy így napról napra turkáltunk a földben, egyszer találtunk valami figyelemre méltót. Fejtés közben nagyon érdekes ércre bukkantunk, amelyet életünkben még nem láttunk. Akkora volt, mint egy labda és sima, mint a lávaüveg. Mintha nem is ebből a világból lenne. De nem ez volt a legfurcsább. A titokzatos kő belül szabályos ritmusban narancsszínű fénnel lüktetett, mintha szív dobogott volna benne. Ez a fény a kő belsejéből jött, ami arra utalt, hogy a külső burka áttetsző anyagból van. Bár meleg fénnel lüktetett, és azt a benyomást keltette, hogy izzik, érintése túl hideg volt, csaknem fagyos. Képzelteti, hogy ez a megállapítás mennyire zavarba ejtett bennünket. Soha ilyen furcsa valamivel nem találkoztunk. Egyikünk sem sejtette, mi lehet ez. Közös erővel kibontottuk a sziklából, és meglepődtünk, hogy ez az anyag milyen nehéz. Több férfikéz kellett hozzá, hogy a csillébe tegyünk, és kivigyünk a bányából.

Abban a pillanatban, ahogy a szabadba értünk, azt tapasztaltuk, hogy az ásvány megszűnt világítani. Semmi fény nem áradt belőle, sötétfekete felszíne, bár tükörsima volt, a nappali fényt sem verte vissza. Sőt, fekete sima falai mintha elnyelnék magukba a fényt, nemhogy visszavernék. Úgy tűnt, mintha magába szívta volna. Megvolt ennek a szépsége, ami az embert teljesen elámitotta, s egyben halálra rémisztette. Meglepődve néztük ezt a változást, megmagyarázni azonban nem tudtuk. Néhányszor próbaképpen betoltuk ezt a titokzatos ásványt a csillével az aknába, majd kitoltuk, s az minden alkalommal egyformán reagált. Tehát bármi lehetett az, de nem halott, mert meg tudta különböztetni

a fényt a sötétségtől, és reagált a környezet változására.

Azon a napon már nem is nagyon dolgoztunk, helyette vizsgálgattuk a titokzatos leletünket. Nagyon kemény anyagból volt, próbáltuk feltörni, felaprítani, hogy megállapítsuk, mi a forrása az érdekes sugárzásnak. De bármennyire is erőlködünk megbontani a szerkezetét, bármilyen erősen püföltük, a felülete sértetlen maradt. Sőt, az ütések nyomán karcolás sem látszott. A kő továbbra is tökéletesen sima volt, mint a jég.

Sokáig tanakodtunk, mitévők legyünk a titokzatos kővel. Mi mást tehattunk? Fölvittük magunkkal a településre. Igényes munka volt, mert a kő nagyon nehéz volt, csak sötétedés után értünk föl vele. Leletünk a miénkhez hasonló reakciót váltott ki a lakók körében is. Akadtak, akik szenzációnak tartották, amit találtunk, de olyak is voltak, akik vonakodtak még csak ránézni is, és szemünkre vetették, hogy elhoztuk a településre. Már nem is tudom, hogy jómagam melyik csoporthoz tartoztam. A fénylő narancsszín különös módon nyugtatott, de idegesített is. Nem tetszett nekem a lüktetése, ahogy viselkedett, ahogy érzékelte a fényt, mintha gondolkodott volna.

A szikladarabot végül a megtalálója, Craft barátom vitte haza. Még a házból is láttam azon az estén, hogy Craft ablakai szabályos ritmusban meleg fénnel villódnak. Az éj sötétjében ez úgy tűnt, mintha lakása olthatatlan tűzzel égne. Az erős villanások egész a koromfekete égig hatoltak, s reggelre a házat narancssárga köd lepte be, ami a közeli mocsarak felől húzódtott.

Azon az éjszakán nyugtalan álmaim voltak. Sokszor izzadtan felébredtem, és kízó fejfájás gyötört. Ahogy magamhoz tértem, minden alkalommal meglepett a fény, ami az ablakon át villogva világította meg mennyezetemet. A mély éjszakában a Carfték háza úgy fénylett, mint egy fáklya, az erős narancsszínű fénysugarak reflektorokként hatoltak át az ablakokon, s a településünkön tán nem volt ház, amelyik ne lett volna kitéve ennek a titokzatos színnek. Talán azért sem tudtam kialudni magam, mert megszoktam a teljes sötétséget, és nem én voltam az egyedüli, aki azon az éjjelen nem tudta kipihenni magát. A telep lakói közül sokaknak volt gondja az alvással, és a rossz álomból sokan fejfájással ébredtek. Ráadásul a háziállatok riadtak, szemlátomást nyugtalanok voltak. Persze mindezt rögtön rejtélyes leletünknek tulajdonítottuk, ami Carft konyhájában volt eldugva.

Lehet, hogy minden másként történt volna, lehet, hogy a követ még aznap reggel visszavittek volna a bányába, ha Carft nem szaladt volna hozzánk látható izgalommal, és nem hívott volna mindünket a házába. Valami különös üldözési mánia hatására a legrosszabbra számítottam.

Mindannyian a házhoz rohantunk abban a hitben, hogy valami tragédia történt. Ahogy beléptünk a házba, ott láttuk a fiát, aki – születésétől fogva béna volt, és minden mozdulat szörnyű fájdalmat okozott neki – a szoba közepén állt mosolyogva, egyenesen, mintha ez természetes lett volna. Egyenesen állt, mosolygott, mi meg csak ámultunk ezen a jelenésen. A kőtömb ott hevert a tűzhely mellett, mint egy mágikus amulett, ami vonzotta tekintetünket. „Az a szikla, az a szikla tette” – ismételte Craft szüntelenül, miközben ujjával rámutatott, ami most a világosban nem lüktetett, és közönséges sziklának látszott. „Ez gyógyította meg az én Tomimat.”

Ez az esemény igazi nagy szenzációt keltett a településünkön. Az emberek véleménye a szikláról – mint egy varázspálca suhintására – teljesen megváltozott. Többen kölcsön is kérték a követ, hogy nekik is meggyógyítsa beteg családtagjukat. Így aztán Craftéknál szinte egymásnak adták a kilincset az emberek. A kőgömb helyi orvosá lett, bizonyíthatóan megoldotta az emberek problémáit. A Henry szürkehályogja, a Frank fekélye vagy James dongalába... ezek nem kitalálmányok voltak, ezek valóban megtörténtek. Az emberek nagyon gyorsan megszokták ezt, és szinte vakok lettek a változások iránt, amik lassan és feltűnés nélkül történtek körülöttük, főleg az olyan változások iránt, amelyek közvetlenül őket érintették.

Mióta a titokzatos követ a faluba hozták, a környéket csodálatos légkör vette körül. A települést meg mintha a szorongás fellege borította volna be. A köd gyakran egész nap tartotta magát a falu fölött, s a lakosokon fura hangulat kezdett eluralkodni. Az embereket – beleértve magamat is – szorongás, fejfájás, álmatlanság és étvágytalanság kínozza. Rossz álmaink voltak, lidércnyomások gyötörtek, nehezen összpontosítottunk a legalapvetőbb napi tevékenységünkre, főleg mivel egész napon át állandóan gyötört bennünket a lüktető fejfájás. Csak éjjel enyhült, mintha a narancssárga lüktetés hiányozna, mintha kábítószer lenne, amire szükségünk van, és napközben elvonási tünetektől szenvedtünk. Estére, amikor Craft házából áradt a narancssárga villódzás, mint valami édes nyugtatószer, a fájdalom csodálatos módon feloldódott. Idővel a település lakóinak többsége megszűnt éjjel aludni, a plafont bámulták, és szívták magukba a varázslatos aranysárga sugarakat. Természetesen senki sem akarta ezeket a változásokat a varázslatos gyógyító kőgömb számlájára írni. Az embereknek annyira szükségük volt erre a kódarabra, hogy nélküle már el sem tudták képzelni az életüket. Kevesen voltunk, akik tudatosítottuk ezeket a változásokat, de a többség velünk szemben süket volt.

Nehezen hagyhattuk figyelmen kívül, ami Craftékkal történt, akiktől a konyhából minden éjjel áradt ki a fény. Furcsán kezdtek viselkedni. Egyre jobban megszűntek érdeklődni környezetük iránt, majd fokozatosan a közeli hozzátartozóik iránt is. Meg aztán mintha veszítettek volna emberségükből, és elfásultak. Úgy tűnt, mintha csak ösztönösen, gépiesen végeznék napi teendőiket, mintha azt sem tudnák, mit tesznek. Lábon járó árnyak lettek, inkább bábuk, mint gondolkodó lények. De nem csak Craftékat érintette a csodakő hatása. A telep lakóinak többségéből naponta egyre fogyott az élet, egyre többen veszítették el emberségüket. Ránk se néztek, nem szóltak hozzánk, mintha észre sem vennének, de mindezek ellenére az volt az érzésünk, hogy titokban figyelnek bennünket.

Éreztem ezt jómagam is. Azt a szüntelen lüktető fájdalmat, s azt az édes megkönnyebbülést, ha este szemhéjamon át villogott a narancsszínű fény. Alighanem annak köszönhetően, hogy nem voltam annyira közel a titokzatos kőtömbhöz, úgy-ahogy képes voltam megőrizni józan eszemet. Úgy tűnt azonban, hogy Crafték teljesen a kő hatása alá kerültek, és ez napról napra csak rosszabbodott, a tél kezdetén csúcsosodott ki, amikor a csodálatosan kigyógyult Tom fiuk meghalt. Nem kételkedem, hogy ez a teljes kimerültség miatt volt. Az a fiú egyáltalán nem aludt, és bizony nem tévedek, ha azt mondom, nem is evett. Az emberek mintha elveszítették volna beszámíthatóságukat – holott téli hideg volt, Crafték rendszerint félmeztelenül jártak kint. A legkülönösebb az volt, hogy a szeme sem rebent Craftnak fia halálakor, semmi emberi érzésnek nem adta jelét.

Én és néhány barátom ezért úgy döntöttünk, hogy ellopjuk a követ, és elrejtjük a bányában, hogy senki meg ne találja. Már nem nézhettük tovább, mit tett a barátainkkal, főleg Craftékkal. Beállt a tél, jöttek a fagyos napok és éjjelek, s csak idő kérdése volt, mikor hálnak meg mások is.

Betörtünk hát Craftékhoz, és készültünk elvinni a követ. Crafték nyitott szemmel feküdtek az ágyukban, és a plafont bámulták. Úgy tűnt, hogy ébren vannak, de nem reagáltak semmire. Odalopódtunk a kőhöz, ami erőteljesen lüktetett és küldte a világba narancsszínű gyógyító és mérgező fényét. Abban a pillanatban, ahogy hozzáértünk a kőhöz, az öreg Craft talpon termett, és örült üvöltéssel – amiben már nem volt semmi emberi – baltájával ránk támadt. Emlékszem a tekintetére, a szemére, amiben már nem ismertem rá egykori barátomra, a narancsszínű fény verődött vissza benne. Vadul kergetett bennünket baltájával, és darabokra vagdosott volna minket, ha el nem menekülünk.

Néhány napig nem történt semmi, hacsak azt nem említem, hogy a helyzet egyre romlott. A nappalok rövidültek, az éjszakák hosszabbodtak. Így egyre tovább voltunk a lüktető kő hatása alatt. Éreztem a fejemben a lüktetést, és mintha enyhülne a fájdalom, a félelem, meg hogy forró, felhevült érzéssel töltődök fel. A nap minél nagyobb részét töltötte ki a narancsszínű fény a völgyben, a frissen hullott hónap köszönhetően úgy világított vöröses színben a völgy, mintha óriási szív lenne. Az a különös és veszélyes hatás, ami a kőből áradt a településre, már kibírhatatlan volt.

Mintha ez az elviselhetetlen nyomás benne lett volna a levegőben. Tudtuk, éreztük, hogy hamarosan valami történni fog. S az események nem vártak magukra sokáig. Az egyik éjjel a szokásos módon feküdtem az ágyamban, és néztem a mennyezetet a sárga villanásokat, amelyek – mint valami csodaszer – a gondolataimon át az agyamba hatoltak, újból és újból kellemes, nyugtató érzéssel töltöttek el. Hanem azon az éjszakán másként volt minden. A fény sokkal erősebb volt, mint máskor, a szobám annyira világos volt, mintha délután lenne. Kimentem hát és láttam, hogy az emberek csoportosan vonulnak Crafték házához, amit az erősen lüktető fénytől szinte látni sem lehetett. Láttam az embereket, amint csupán hálóingben szinte hipnotizáltan gázoltak a hóban, hogy részesei lehessenek valami csodálatos földöntúli színjátéknak.

Crafték háza úgy fénylett az ablaktáblákon át, hogy kénytelen voltam eltakarni a szemem az erős fény miatt. A lüktetés egyre gyorsult, s elért egy rosszat sejtető frekvenciát. És akkor egyszeriben Crafték házának vastag falai – mintha kartonból lettek volna – horpadozni kezdtek. Aztán egy erős fényű lüktetés nyomán a ház összeomlott, mint a kártyavár, s a világosság, ami ellepte az egész völgyet, vetekedett a nyári napsütéssel. A beálló szörnyű csönd mintha csak a még ennél is rosszabbnak az előszele lenne. A titokzatos kötőmb többszörösére nőtt, egyre nagyobbodott, s bár nem lehetett közvetlenül nézni, feltételezhetően nagyobb volt egy háznál, mert körülötte ott heverték Crafték házának romjai.

Ezután a levegőbe emelkedett, ott állt mozdulatlanul. Szünet nélkül lüktetett, így világította és festette narancsszínűvé a környéket. Réműlt csöndben figyeltük. Szinte kővé meredve álltam, és néztem arra a nagyon különös dologra, ami egy kis fekete labdányi kötőmbből egy ház nagyságú izzó golyóvá változott. Megbénított az az ismeretlen érzés, amit maga körül sugárzott. Már nem az a fekete kódarab volt, ami a konyhai tűzhely mellett hevert, élő és mozgó lett. Valami, ami reagált és gondolkodott. Képtelen voltam elszaladni, a lábam megmerevedett, s az a valami

szó szerint fizikailag vonzotta a tekintetemet. Az egyes világító lüktetések között, amikor nem várított el az erős narancsszínű fény, megpillantottam valamit, ami még jobban megrettentett, mint az eddigiék. A gömb kezdte változtatni alakját. Gyorsan és vészjóslóan. Ami előbb még gömb volt, aztán meghatározhatatlan, nyüzsgő nyúlványokkal teli valami lett. A felülete hullámzott, mint a víz felszíne, mint egy szerves hártya. Nem volt ez sem kemény, sem éles, hanem puha és képlékeny. Hullámzott, reagált a mozgásra. Mintha körültapogatná a térséget, mintha kilövellné magából a számtalan nyúlványt és körülfogná, kóstolgatná a földet. Reszkettem az undortól, a szörnyűségtől és a hideg verítéktől, ami elfogott, a testem, a torkom megmerevedett, nem tudtam levenni a tekintetem arról, ami történt.

A titokzatos anyag tömege lassan a földre ereszkedett, és folyni kezdett a hegyoldalban, mint a láva. Nem tűnt forrónak, mert a hó nem olvadt alatta. De eltűnt! Mintha az a valami elnyelte volna. Lassan folydogált le a hegyoldalon, s a szélei inkább tapogató ujjak voltak, mint folyadék. Semmi kétség nem volt, hogy érzékel bennünket, és felénk folyik. Bénultan figyeltem, ahogy az a plazmatikus anyag félig kúszva, félig folyva halad az emberek felé, akik szinte megkövülten álltak ott. Eközben szüntelenül lüktetett, és bevilágította az egész völgyet vészjósló fényével. Éjszaka volt, de a völgyben olyan világos volt, mint fényes nappal.

Az emberek dermedten álltak a hegyoldalban, és figyelték, miként közeledik feléjük a folyékony anyag. Különös módon vonzó volt, még ha az ilyen embertelen intelligencia látványát érzékelve az embert rémes reszketés fogta is el. Csöndben folydogált, sem hangot, sem hőt nem bocsátott ki, csupán narancssárgán fénylett. Sehogy sem tudtam megérteni, hogy élő is, meg holt is volt, az élet ellentéte volt, s ezt nem tudom megmagyarázni.

Érzékelttem, mennyire csábít, mennyire vonz, s egyben mintha valamilyen szinten szólna hozzám. Szeme nem volt, mégis nézett rám. A sugárzó nyúlványok peremei végtagokként működtek, amik hozzám akartak érni, tapogatni, vizsgálni. Nem tudom megmondani, mennyi ideig tartott ez. Talán egész éjjel. Elbűvölten, lenyűgözve néztem, miként hullámzik, terjed szét, mint valami óriási napsugár-palacsinta, és lassan közeleg az emberek felé. Már csaknem eléjük ért, s hiába mondta volna valaki, hogy szaladjon ki merre lát, mert ők csak álltak ott, s mint a drogosok nézték az anyagot, amely ahelyett, hogy felfalná, kezdte körülfolyni őket.

Hihetetlen réműlet fogott el, amikor tudatosítottam, hogy az anyag egyik nyúlványa felém közeleg. Talán ez mentett meg, mert kiköppen-

tett a természetellenes letargiából. Éreztem a narancssárga sugár fagyos hidegét, ami behatolt a végtagjaimba, és kezdett bénítani, mint valami ideggáz. Végre pánik vett erőt rajtam, és jelentkezett az önvédelmi ösztönöm. El akartam szaladni, de mintha a lábam alatt homok folyt volna. Minden mozdulat elképesztően nehéz volt, holott látszatra semmi sem akadályozott. Kétségbeesésemben a földre vetettem magam, és kúszni kezdtem, vonszoltam magam után a magatehetetlen lábaimat is. Nem sok mindenre emlékszem már, csupán magam elé néztem, szinte kapartam a földet, igyekeztem, hogy mindenáron elmeneküljek. Máig nem tudom, hogy miként sikerült, de megmenekültem. Csak amikor már nem éreztem a fagyos hideget végtagjaimban, mertem magam mögé nézni.

A narancsszínű anyag kezdett gyorsan zsugorodni egészen kicsi gömbbé, ami kis ideig még a föld felett lebegett. Aztán hihetetlen erővel a földbe csapódott. Az egész hegyoldal beleremegett, s a domb teteje kirobbant, mint egy tűzkút. Olyan hatalmasan, mint egy vulkán kitörése, a földdarabok szétrepültek minden irányba, akár az ágyúgolyók. A nagy robajban és hihetetlen rázkódásban az egész hegy összeroskadt, mint egy hitvány papírmasé díszlet. Nem is tudom, pontosan mi történt. Csak a hatalmas erőt fogtam fel, a robajt és a nagy pusztulást, amelyet életemben nem láttam. Az egész településünk, az egész környék, ahogy ismertük, a föld mélyébe zuhant, s csak egy hatalmas mély szakadék maradt utána. A hegyoldalban a sok ember elpusztult, nem is tudom, hogy nekem meg kívülem még néhánynak, hogyan sikerült túlélünk.

Ali itt kis időre megszakította elbeszélését, és dörzsölni, masszírozni kezdte végtagjait, amik megégettnek látszottak. Tekintetét kis időre a Kődös-hegység felé vetette, de talán csak úgy tűnt, mert nyomban elfordult, és befejezte a történetet.

Azt a robbanást több kilométernyire is hallották. Persze senki sem hitt nekünk. Bányában történt gázrobbanásra fogták, pedig jól kellett tudniuk, hogy az csak kitaláció, mert a bányákat a történetek után nyomban lepecsételték, és a kitermelés gyakorlatilag egyik napról a másikra megszűnt. Bizonyára sejtették, hogy egy közönséges robbanás nem nyel el egy óriási hegyet, és nem okoz akkora kárt. Attól kezdve bizony senki sem mert kutatni, keresgélni ebben a földben.

Lehet, hogy maga is azt gondolja, hogy mindent csak én találtam ki, de hát a lábam azóta nem olyan, mint volt. Vannak napok, amikor arra gondolok, hogy attól a ronda hidegtől sosem tudok megszabadulni. S időnként, főleg éjjelente, ha behunyom a szemem, mintha arcom fölött lüktetne az a nyugtató narancssárga fény.

Ottmár Sándor festménye

Ali befejezte elbeszélését, és rám meresztette kissé eszelős szemét, amiben – lehet, hogy a csodás történet hatása alatt – narancssárga árnyalatot véltem látni. Tetőtől talpig szörnyű rémület fogott el az eset nyomán, amit elmesélt. Tehát így végződött elődeim sorsa. Ez az a különös jel, amit tőlük örököltem. Egy fikarcnyi kedvem sem volt ezek után öntudatosan és ostobán erre a vidékre lépni, amit nem ismertem, és nem is tudtam megérteni. Lehet, hogy hóbertos öregek loცsogásának tartja valaki, de én egy percig sem kételkedtem benne, hogy az öreg Ali igazat mond.

Tudtam, hogy az a gödör, ami a robbanás után maradt, ott van. Néha álmomban is láttam, miként húzódik a hegyoldalon át a völgyön keresztül. Láttam a sötét mélységét és meredek falát, ahol nem nő meg semmi. A mélységét, amit semmi emberi ismeret, tapasztalat nem tud kitölteni.

Az a gödör, szakadék máig ott van. Átvágja a hegyoldalt, mint egy seb, mint emlékeztető az emberi vakmerőségre, amikor gondolkodás nélkül odaveti magát az ismeretlennek, az érthetetlennek.

(Vércse Miklós fordítása)